

24 februari 2000 om 13.30 uur
parketnummer: 07-850018/99

Pleitaantekeningen

van mevrouw mr. J.A. van der Lem
namens de heer E.C.J.J. Louwes

1. Alibi

- 1.1. het telefoongesprek
- 1.2. plaats van het gebruikte basisstation
- 1.3. registratie van andere telefoongesprekken
- 1.4. reistijd
- 1.5. tijdstip van overlijden

2. Mes

- 2.1. conclusies textielonderzoek
- 2.2. vraagstelling
- 2.3. vindplaats
- 2.4. tijdstip waarop dit mes gevonden is
- 2.5. het tweede mes

3. Sorteerproef

- 3.1. onrechtmatigheid
- 3.2. onbetrouwbaarheid

4. Dactyloscopische Sporen

5. Motief

6. Daderprofiel

7. Conclusie

24 februari 2000 om 13.30 uur
parketnummer: 07-850018/99

Pleitaantekeningen

van mevrouw mr. J.A. van der Lem
namens de heer E.C.J.J. Louwes

1. Alibi van de verdachte

1.1. Het telefoongesprek

De heer Louwes belde naar mevrouw Wittenberg 23 september rond 20.30 uur 's avonds. Het telefoontoestel dat zich op de werkkamer van de heer Wittenberg bevond is uitgelezen. Uit het nummerherkenning geheugen werd gelezen dat, na correctie van datum en tijdstip, op het toestel op 23 september om 20.25 uur een binnenkomend telefoongesprek is gevoerd met de mobiele telefoon van de heer Louwes onder nummer 06-53709437. Uit de printgegevens van dit mobiele telefoonnummer komt naar voren dat het bewuste telefoongesprek die avond om 20.36 uur moet zijn gevoerd. De genoemde twee tijdregistraties verschillen 11 minuten van elkaar. Dit verschil wordt niet verklaard.

Door de officier wordt op grond van de stille getuigen aangenomen dat dit telefoongesprek met mevrouw Wittenberg kort voor haar overlijden moet zijn gevoerd. Volgens de officier kan de heer Louwes in dit telefoongesprek een bezoek van hem aan mevrouw Wittenberg nog die zelfde avond hebben aangekondigd. Of het gesprek van de heer Louwes met mevrouw Wittenberg ook het laatste gesprek is geweest voor haar overlijden weten we niet.

2) Alleen het telefoontoestel op de werkkamer is uitgeluisterd. Mevrouw Wittenberg beschikte echter ook over een mobiele telefoon waarvan geen printgegevens zijn nagetrokken.

3) Ook lezen we in het proces-verbaal van het technisch onderzoek van de aangetroffen apparatuur in haar woning dat mevrouw Wittenberg in de woonkamer een telefoontoestel had dat aangesloten was maar dat niet kon worden uitgelezen.

4) Op de slaapkamer op de eerste verdieping bevond zich nog een toestel dat wel op het elektriciteitsnet was aangesloten maar geen kiestoon gaf.

In zijn brief van 2 november 1999 aan de politie schrijft de deskundige van KPN de heer Reinders dat het mobiele telefoontje van het nummer van de heer Louwes is gevangen door het GSM basisstation 14501 dat op of omstreeks 23 september 1999 stond opgesteld in de omgeving van de Nieuwstraat te Deventer. Hij concludeert dat het aannemelijk is dat

bedoelde mobiele GSM-telefoon op 23 september 1999 20.36 uur zich in of in de onmiddellijke omgeving van de stad Deventer bevond, met inachtneming van zijn algemene opmerkingen.

Het is niet mogelijk om de lokatie van een mobiele telefoon te bepalen. Het is uitsluitend mogelijk het basisstation dat door de mobiele telefoon is gebruikt te identificeren. Tegenover de Rechter Commissaris verklaarde de deskundige Reinders dat basisstations zo zijn ingeregeld dat radiosignalen van een afstand van meer dan 30 tot 33 kilometer niet kunnen worden opgevangen.

Dit inregelen gebeurt blijkens verklaring van deskundige Reinders in zijn brief van 25 januari 2000 aan de Rechter Commissaris door de antenne onder een bepaalde hoek naar het aardoppervlak te laten stralen. Deze techniek wordt volgens Reinders, gebruikt om bijvoorbeeld regionaal of plaatselijk gebonden abonnementsvormen in het pakket te kunnen voeren.

Onder omstandigheden, bijvoorbeeld de zogenaamde radiopropogatie, kunnen radiogolven een groter bereik hebben dan 33 kilometer maar door de eerder genoemde inregeling zal een basisstation radiogolven die van een verder gelegen afstand komen dan 33 kilometer niet accepteren. De heer Louwes bevond zich volgens zijn verklaring op dat tijdstip op de snelweg A28 tussen Harderwijk en Het Harde, een afstand van hemelsbreed ongeveer 23 kilometer van het basisstation op het postkantoor aan de Nieuwstraat in Deventer dat door zijn mobiele telefoon zou zijn gebruikt.

Een basisstation heeft, zoals eerder gezegd, een bereik van 33 kilometer. Onder normale omstandigheden komen verbindingen over een veel kortere afstand tot stand. Er zijn echter nog andere omstandigheden, buiten de eerdergenoemde radiopropogatie, die maken dat verbindingen over een langere afstand tot stand kunnen worden gebracht.

Volgens de grondbeginselen van de elektronica dringen radiosignalen niet door metalen delen heen. In de zogenaamde "kooi van Faradeay" vindt volledige afscherming van electromagnetische straling plaats. Een auto fungeert voor een deel als zo'n "kooi van Faradeay". Een auto heeft een A-zuil, een B-zuil en een C-zuil, waarbij de A-zuil staat voor de voorste raamstijl, de B-zuil voor de stijl tussen de beide deuren en de C-zuil voor de achterstijl tussen de achterdeuren en de achterraut. Deze metalen delen en het dak schermen radiosignalen af.

De radiosignalen gaan door de niet metalen delen, dus door de ramen naar buiten. De radiosignalen verplaatsen zich als kringen in het water die door het vallen van een steen ontstaan. Radiosignalen op de frequentie die door het toestel van de heer Louwes worden uitgezonden - een pocketline darwin plus van KPN op 900 MHZ - hebben een quasi optische werking, dat wil zeggen dat er een "vrij zicht" verbinding tot stand moet kunnen worden gebracht. Als de heer Louwes op het moment dat hij belde ingehaald werd door een andere auto, dan werden de radiosignalen aan die zijde van de auto afgeschermd. In dat geval kan volgens deskundige Rijnders een verder liggend basisstation worden gekozen via welke de

verbinding tot stand wordt gebracht. Over dit effect heeft de heer Rijnders verteld, tijdens het verhoor bij de RC.

De metingen die door Rijnders en het BTO zijn gedaan zijn onder andere omstandigheden verricht, dan die waaronder de heer Louwes heeft gebeld.

antenne hooggeplaatst
"Noordenbergkwartier"

1.2. Plaats van het gebruikte basisstation

Volgens de printgegevens zou het basisstation 14501 door het telefoonnummer van de heer Louwes zijn gebruikt. Dit basisstation bevindt zich op het postkantoor aan de Nieuwstraat te Deventer. Dit postkantoor is gelegen op een afstand van nog geen 400 meter van de IJssel aan de buitenrand van de stad. Dit basisstation is afgesteld om signalen op te vangen komende uit noord-westelijke richting. Het deel van de A28 waar de heer Louwes zich volgens zijn verklaring bevond is ten noord-westen van Deventer gelegen, precies in de ontvangstrichting van het basisstation.

Er is nog iets merkwaardigs aan de hand. In de omgeving van dat deel van de A28 bevindt zich een ander basisstation 14801 te Wezep. Dit basisstation verschilt in codering slechts één cijfer van dat van het basisstation in de Nieuwstraat in Deventer. Nu is dit op zichzelf geen reden om aan te nemen dat in de computerregistratie van het telefoongesprek een fout zal zijn ontstaan. Maar dit wordt anders nu blijkt uit de brief van 21 januari 2000 van deskundige Reinders dat op 23 september 1999 een reparatie aan het basisstation 14801 te Wezep is uitgevoerd.

1.3. Registratie van andere telefoongesprekken met de mobiele telefoon van de heer Louwes

De printgegevens van zijn mobiele telefoon vanaf juni 1999 zijn met de heer Louwes doorgenomen en aan de hand van zijn agenda is met hem besproken waar hij zich op de tijdstippen dat gesprekken zijn gevoerd zich bevond. Daarbij is ten aanzien van een telefoongesprek op 20 juli 1999 te 19.04 uur volgens de printgegevens gebruik gemaakt van een basisstation in Zwolle. De heer Louwes had echter volgens zijn agenda om 19.30 een afspraak voor een rapportbespreking in Nieuw-Amsterdam en moet rond die tijd zich al tussen Hoogeveen en Nieuw-Amsterdam hebben bevonden, op een aanzienlijke afstand dus van Zwolle. Dit is ook een aanwijzing dat radiosignalen van het toestel van de heer Louwes door een verderliggend basisstation kunnen worden gevangen.

De verklaring van de heer Louwes over de plaats waar hij zich tijdens het telefoongesprek om ongeveer 20.30 uur op de avond van de 23 ste bevond kan door de gegevens uit het technische onderzoek niet worden bevestigd, maar ook niet worden weerlegd.

De verklaring van de heer Louwes waar hij zich bevond op het moment dat het telefoongesprek is gevoerd worden wel bevestigd door:

1. De verklaringen van zijn echtgenote ter zitting;
2. De bevindingen van verbalisant Zwaak met betrekking tot de file op de A28 op 23 september omstreeks 20.00 uur (pagina 376 en volgende van het dossier).

1.4. Reistijd

De conclusie van de officier van justitie dat er voor de heer Louwes die avond ruim de tijd is geweest om vanaf Utrecht om ongeveer 20.30 uur het noord-westelijke deel van Deventer te bereiken is onjuist. De conclusie wordt gebaseerd op de reisduur volgens de routeplanner, die geen rekening houdt met oponthoud en op de verklaring van verbalisant J.W. van Veen over de reisduur van het RBT. De heer Louwes verklaart dat hij deze route niet heeft gereden. Het RBT heeft de route gereden op een woensdagavond, op een onbekend tijdstip, in twee gedeelten, namelijk eerst de route van Utrecht tot Hoevelaken en vervolgens de route van Hoevelaken tot Deventer. De heer Kuiper en mevrouw Galjoen hebben de route van het Europaplein te Utrecht naar de Zwolseweg te Deventer op een donderdagavond - koopavond - gereden en zijn op hetzelfde tijdstip vertrokken als de heer Louwes dat kan hebben gedaan. Hun reistijd was 1 uur en 30 minuten. *(excl parkeerpl. en uitstappen)*

Dat de omstandigheden waaronder een traject wordt afgelegd een aanzienlijke invloed kunnen hebben op de reistijd ondervind ik ook dagelijks. Afhankelijk van het tijdstip op de dag dat ik met de auto vanuit Deventer naar uw rechtbank rijd, ondervind ik - over een afstand van 33 km - een tijdsverschil van 10 minuten.

1.5. Tijdstip van overlijden

Het tijdstip van overlijden wordt uitsluitend afgeleid uit de stille getuigen. Naar aanleiding van vragen van de officier aan de patholoog heeft deze verklaard dat aan de hand van de maaginhoud van het slachtoffer niet nauwkeurig is aan te geven hoe lang na het gebruiken van de maaltijd zij is overleden. Mevrouw Wittenberg is pas zaterdagmiddag 25 september levenloos aangetroffen. De stille getuigen zeggen wat stil of onaangeroerd is gebleven. Mogelijk is het slachtoffer vele uren later dan kort na 20.36 uur omgebracht en overleden.

2. Mes moordwapen?

Ten aanzien van het mes dat in het appartementencomplex aan de Gibsonstraat is gevonden moeten we ons de vraag stellen of dit mes met zeer grote waarschijnlijkheid het moordwapen zal zijn. Ik zal aan de hand van 5 punten toelichten dat het antwoord op deze vraag een absoluut nee moet zijn. Deze punten zijn:

1. De conclusie uit het textielonderzoek.
2. De vraagstelling aan het Nederlands Forensisch Instituut.
3. De vindplaats van het mes.
4. Het tijdstip waarop dit mes gevonden is.
5. Het tweede mes.

2.1. Conclusies textielonderzoek.

De conclusie uit het textielonderzoek luidt dat gezien de complexiteit van het beschadigingsbeeld van de beschadigingen in de blouse van het slachtoffer er geen uitspraak kan worden gedaan over het vermoedelijk gebruikte scherprandige voorwerp, waarmee het slachtoffer letsel is toegebracht. Over het antwoord op de vraag met welk wapen het slachtoffer kan zijn omgebracht laat het rapport ons in het ongewisse.

2.2. De vraagstelling.

Volgens het rapport van Maljaars is door de Rechter-Commissaris verzocht vast te stellen door welk voorwerp de beschadigingen in de blouse van het slachtoffer veroorzaakt zijn.

*afdruk
blouse*

Verzocht is verder om twee messen te onderzoeken op de aanwezigheid van bloed. Door de officier van justitie en de rechters-commissarissen is gevraagd om het DNA-materiaal aangetroffen op de messen te vergelijken met het DNA-profiel van het slachtoffer.

*past op
woord*

niet gevraagd

Er is niet gevraagd om een vergelijking te maken tussen de twee genoemde messen (AVA 758 en ACZ 009) met de beschadigingen in de blouse of andere sporen op de blouse. Het antwoord op deze vraag is uit de conclusie van het textielonderzoek echter al duidelijk, namelijk dat niet kan worden vastgesteld op basis van dat textielonderzoek dat een van beide messen dan wel beide messen vermoedelijk gebruikt zijn bij het aanbrengen van letsel.

ook niet gevraagd aan patholoog → vraagst- Visser erbg

2.3. Vindplaats mes.

Ook de vindplaats van het mes maakt het ^{zeer} onwaarschijnlijk dat dit mes bij het doden van het slachtoffer is gebruikt. Het mes is gevonden in het centrum van Deventer op ongeveer anderhalve kilometer afstand van de woning van het slachtoffer. De openbare ruimte van waaruit het kelderhalletje wordt bereikt is niet toegankelijk voor autoverkeer. De vindplaats lag ook niet op de route die bij het verlaten van de stad vanuit de Zwolseweg wordt genomen.

Op 23 september was de Zwolseweg vanaf het Noorderplein tot aan de Kerkstraat wegens reconstructiewerkzaamheden opgebroken en afgesloten voor het doorgaande verkeer. Indien men Deventer vanaf de Zwolseweg wil verlaten zijn er twee routes mogelijk.

De eerste route:

Volgens de eerste route wordt de Zwolseweg in noordelijke richting vervolgd en gaat deze over in de IJsseldijk (N 337) richting Zwolle via Olst/Wijhe. Deze route volgde de heer Louwes als hij een cliënt in Deventer bezocht.

De tweede route:

Volgens de tweede route wordt Deventer in zuidelijke richting verlaten via de A1/E30 richting Apeldoorn. De Zwolseweg bevindt zich ten noorden van het centrum van Deventer. In verband met de reconstructiewerkzaamheden aan de Zwolseweg werd verkeer in de richting van het centrum omgeleid via de Johannes van Vlotenlaan, de IJsselkade en de

Ossenweerdstraat. Gaat men richting snelweg dan blijft men de IJsselkade volgen en laat men het centrum letterlijk links liggen.

Het is onwaarschijnlijk dat de dader deze route zal verlaten en zich in de wirwar van straten in het centrum zal begeven om dan de auto te verlaten en het mes in een portiek te werpen. Zeker als een veel meer voor de hand liggende mogelijkheid om het mes kwijt te raken - dit in het water van de IJssel gooien - direct in het gezichtsveld ligt. De route richting centrum leidt immers langs de IJssel. Het is dan eenvoudig om bij de spoorbrug halte te maken, het voetgangersgedeelte daarvan te betreden en het mes in een onbewaakt ogenblik in de IJssel te laten vallen.

Van de reconstructiewerken aan de Zwolseweg zijn u voor de zitting stukken toegezonden. Deze bewijsstukken zijn afgegeven door de opzichter van de werkzaamheden. Zij bevatten:

- een overzicht van de borden met de omleidingsroutes, afgegeven door A. Klots, d.d. 14 september 1999;
- een informatiebrief aan de bewoners van de Zwolseweg en omgeving met betrekking tot de start van de werkzaamheden aan de Zwolseweg, gedateerd op 8 september 1999;
- een persbericht met hetzelfde onderwerp, afgegeven in week 36 op 10 september 1999;
- plattegronden van de Zwolseweg met daarop aangetekend de perceelnummers: het slachtoffer woonde aan het gedeelte van de Zwolseweg dat zich ten noorden van de Kerkstraat bevond;
- weekrapporten van de weken 37, 38 en 39 waarin verslag wordt gedaan van de werkzaamheden.

2.4. Tijdstip waarop het mes gevonden is.

Het mes is op 25 september in de loop van de middag gevonden in het trapportaal van de fietsenberging van de appartementen aan de Gibsonstraat nummer 15 gevonden. Van deze fietsenkelder wordt door tenminste 12 appartementen (nrs. 15 f 1 t/m 12) gebruik gemaakt.
border raime

Volgens de verklaring van getuige Massink lag het mes open en bloot op de vloer van het halletje, van buiten af gezien ongeveer een meter voor de deur welke toegang gaf tot de kelderruimte. De ruimte waar het mes en de paraplu lagen is vrij te bereiken vanaf de openbare weg. Het mes lag op een opvallende plaats: vlak voor de trap naar de binnenplaats. Iedere bewoner die via de fietsenkelder het appartementencomplex wilde verlaten zou op het mes zijn gestuit.

De stelling dat met dit mes de moord is begaan berust op de veronderstelling dat dit mes al sinds donderdagavond 23 september in het halletje moet hebben gelegen. Gelet op de vindplaats en het regelmatige verkeer van de bewoners in deze kelderruimte is het uitgesloten dat het mes van donderdagavond tot zaterdagmiddag onopgemerkt kan zijn gebleven, als het daar toen al had gelegen.

De officier levert ons niet het bewijs dat het mes er al geruime tijd lag voordat Massink het heeft waargenomen. Massink heeft het mes niet eerder gezien. Er zijn ook geen andere getuigen die het mes eerder hebben gezien. Andere bewoners zijn niet over het mes gehoord. Mogelijk was uit dat onderzoek gekomen dat het mes aan een van hen toebehoorde, of dat het mes al veel eerder was gesignaleerd, misschien zelfs al toen mevrouw Wittenberg nog leefde.

2.5. Het tweede mes.

Op 12 januari 2000 is door de Rechter-Commissaris opdracht gegeven om aan een tweede mes DNA-onderzoek te laten verrichten. Als er in het gerechtelijk vooronderzoek tegen de heer Louwes een onderzoek wordt bevolen, en naar aanleiding daarvan wordt gerapporteerd, dan dienen ook alle stukken met betrekking tot dat mogelijke bewijsmiddel in het dossier te worden opgenomen. Het proces-verbaal over de vondst van dat mes ontbreekt aan het dossier. Het zou hier gaan om een mes dat aan de Zwolseweg is gevonden in de eerste helft van januari, dus na de moord. Het is gevonden in de buurt van het huis van mevrouw Wittenberg. Op dit mes zijn geen bloedsporen of vingerafdrukken aangetroffen. Niet blijkt of van dit mes ook geur is afgenomen en wat daar vervolgens mee is gebeurd. Gelet op de vindplaats en het tijdstip waarop het mes gevonden is, is niet uitgesloten dat dit mes het moordwapen geweest kan zijn.

3. Sorteerverzoek

1. De sorteerverzoek is onbevoegd afgenomen. De resultaten ervan mogen niet mee werken tot het bewijs.
2. De (on)betrouwbaarheid van de sorteerverzoek.

3.1. De resultaten van de sorteerverzoek zijn onrechtmatig verkregen

Tegen de heer Louwes is op 27 oktober een GVO geopend. Op 22 november 1999 is tijdens de voorgeleiding door de RC de bewaring gelast en aan de heer Louwes mondeling medegedeeld dat hem de kennis van bepaalde processtukken werd onthouden.

Op 30de november 1999 heb ik aan de RC bericht dat de officier mij inmiddels had medegedeeld dat van de bevoegdheid van artikel 30 Sv niet langer meer gebruik zou worden gemaakt, omdat de heer Louwes al met de onthouden verklaringen was geconfronteerd. Zij had mij dit voorafgaand aan mijn bezoek aan de heer Louwes en voordat zijn medewerking aan de sorteerverzoek werd gevraagd, medegedeeld. De officier gaf mij de verklaringen van mevrouw Louwes, mevrouw ~~Gaijen~~ en zijn dochter Sabine. Dit waren volgens de officier de enige stukken die mij met toepassing van artikel 30 Sv waren onthouden.

Op basis van de toestemming van de heer Louwes is de sorteerverzoek afgenomen.

Op het moment dat zijn toestemming voor de sorteerverzoek werd gevraagd was aan de heer Louwes (en mij ^{ook}) niets bekend gemaakt over de vondst van het mogelijke steekwapen en geursporen die daarop waren veiliggesteld, terwijl de stukken daaromtrent al wel door de

→ pas op avo
30/11 voor
Rk zitting

technische recherche waren opgesteld. De heer Louwes heeft dus op grond van onvolledige informatie zijn medewerking verleend. Zijn toestemming is niet vrijelijk tot stand gekomen. Vastgesteld moet worden dat de proef onvrijwillig is afgenomen en zonder dat een bevoegd bevel daartoe was afgegeven.

3.2. Betrouwbaarheid van de sorteerproef

In het Advocatenblad, nummer 21 van 11 november 1994 schrijft professor Naeyé: "Over de diagnostische waarde van de sorteerproef, dat wil zeggen over de kans dat de hond iemand aanwijst die het voorwerp niet heeft aangeraakt, is weinig tot niets bekend".

Nadien heeft dr. G.A.A. Schoon onderzoek gedaan naar het gedrag van honden bij het identificeren aan de hand van de menselijke geur en daarover in haar proefschrift in 1997 gepubliceerd.

Bij de bespreking van dit proefschrift in het Algemeen Politieblad, nummer 8, in 1997 op pagina 4 en volgende, merkt Fred van Hekken op dat er nog veel nader onderzoek over de betrouwbaarheid nodig is.

Wel heeft Schoon voor drie methoden van afname van sorteerproeven hun (voorlopige) diagnostische waarde berekend. Ik citeer Fred van Hekken: "Deze waarde is de verhouding tussen het aantal goede en het aantal foutieve identificaties. Het beste scoort de potten-respons- methode met waarde 12, de gelijk-ongelijk-methode volgt met 10,7 en de buizen-apporteer methode in de opzet met losliggende buisjes scoort met 6,8. Het gaat bij de buizen-apporteer-methode om de proefopzet met 'positive check'."

Zo'n 'positive check' heeft ook in de huidige sorteerproef plaatsgevonden. In de huidige sorteerproef lagen de buisjes vast, zodat de diagnostische waarde mogelijk wat hoger kan zijn dan 6,8. De diagnostische waarde kan echter niet veel hoger zijn dan 6,8 omdat ondanks het vastzetten van de buisjes er nog steeds een direct verband is tussen de wijze waarop de hond zijn keuze maakt en de beloning, namelijk het apporteren van het buisje.

Een diagnostische waarde van 6,8 betekent dat in bijna 15% van de gevallen dat een verdachte wordt aangewezen, die niet de dader is.

De controlepersoon en de figuranten

Volgens Naeyé moeten hoge eisen worden gesteld aan de samenstelling van de bijleggers. De praktijk is om daarbij gebruik te maken van de op dat moment aanwezige politie-ambtenaren. In de proces-verbalen in het dossier in deze zaak wordt niet genoemd wie de controlepersoon en de figuranten zijn. Er moet daarom worden aangenomen dat dit volgens de praktijk politieagenten zullen zijn.

Deze praktijk doet volgens Naeyé af aan de betrouwbaarheid van de sorteerproef "omdat niet valt uit te sluiten dat de hond door eerdere sorteer- of oefenproeven de geur van deze politie-ambtenaren reeds heeft leren kennen". In "Dubieuze zaken" van Crombag, Van Koppen en

Wagenaar wordt ook bevestigd (pagina 224), dat het gebruikelijk is om als bijleggers politieagenten te nemen die toevallig beschikbaar zijn. Ook zij vinden dat niet verstandig nu niet bekend is op welke geurelementen honden geuren identificeren. Hoewel met de onderzoeksresultaten van dr. Schoon meer empirische kennis op dit gebied is verkregen, zijn er ook onderzoeksresultaten uit onderzoek bij eenige tweelingen die er op wijzen dat omgevingsfactoren op de samenstelling van een geur wel van invloed zijn.

Met dezelfde speurhond is op twee identificatiebanken gezocht. Dit is volgens de regels, maar voor de waardering van de geurproef volstrekt zinloos. Bij de tweede zoekopdracht wist de speurhond al op welke geur gezocht diende te worden. Daarom kan niet uitgesloten worden dat de speurhond om die reden de geur van de heer Louwes opnieuw met dat van het mes in verband bracht. "Naar analogie van de Oslo-confrontatie is een tweede proef met dezelfde hond zinloos. Daarmee wordt immers alleen maar vastgesteld dat de hond zich herinnert welke geur hij enige minuten geleden apporteerde." ("Dubieuze zaken", pag. 224) *Natuurlijk*

Ook de omstandigheden waaronder het mes is gevonden doen afbreuk aan de betrouwbaarheid van de geurproef. Volgens de verklaring van getuige Massink is het mes door hem aangepakt met zijn trui, waardoor zijn geursporen op het mes zijn overgebracht. Indien met dit mes het slachtoffer zou zijn omgebracht, dan moet dit mes al vanaf donderdagavond tot zaterdagmiddag in het kelderhalletje hebben gelegen. Gelet op het aantal bewoners dat van deze kelder gebruik maakt, is zeker dat nog allerlei mensen (en dieren) langs het mes zijn gelopen en door middel van bijvoorbeeld huidschilfers geur op het mes hebben overgebracht.

Uit de negatieve sorteerproef ten aanzien van de paraplu kan niet worden afgeleid dat er geen verband bestaat tussen de paraplu en het mes. Dat verband kan er wel degelijk zijn. Een aanwijzing voor dat verband wordt gevonden in de verklaring van Massink die in eerste instantie dacht dat het mes en de paraplu waarschijnlijk uit een doos waren gevallen. Als er een verband is tussen de paraplu en het mes, dan vormt de sorteerproef op de paraplu een aanwijzing dat de sorteerproef op het mes een "fout-positief" moet zijn geweest.

Volgens Crombag e.a.. kan de diagnostische waarde van een sorteerproef nooit groter zijn dan de band tussen het voorwerp dat als uitgangspunt genomen wordt en het delict (pagina 228). Nu er geen uitspraak kan worden gedaan over het voorwerp waarmee het slachtoffer is omgebracht, behalve dan dat dit een scherpe rand moet hebben gehad, kan aan de sorteerproef op het mes geen bewijskracht toekomen.

Volgens de Hoge Raad (17 december 1985, NJ 1986/427) kan de sorteerproef in het algemeen alleen in samenhang met andere bewijsmiddelen, dus uitsluitend aanvullend, bewijs opleveren. Gelet op de opmerkingen bij de betrouwbaarheid daarvan in dit geval en het hoge percentage "fout-positieven" in het algemeen wordt de kracht van het bewijs van de sorteerproef zodanig aangetast dat dit, ook in samenhang met de overige bewijsmiddelen, onvoldoende bewijs oplevert dat het ten laste gelegde feit door de heer Louwes is begaan.

4. Dactyloscopische sporen

In de woning van het slachtoffer zijn bijna geen sporen op deuren en voorwerpen aangetroffen. Op de tussendeur van de hal naar de gang is een spoor aangetroffen van het slachtoffer, op de deur van de woonkamer naar de gang net onder de deurklink is een spoor aangetroffen van het slachtoffer en er is een spoor aangetroffen net boven de deurklink, welk spoor is geïdentificeerd op de afdruk van rechterwijsvinger voorkomend op het afdruckenblad van de heer Louwes (bladzijde 30, rapport technische recherche).

Door de gevonden sporen in te voeren in het geautomatiseerde systeem van het OM is het spoor op de deur met de de heer Louwes geïdentificeerd.

De heer Louwes heeft geen strafblad. De identificatie heeft plaatsgevonden aan de hand van de in het politieregister opgenomen gegevens. Gelet op het uittreksel uit de justitiële documentatie van de heer Louwes moet zijn vingerafdruk afgenomen zijn in het kader van de opsporing en vervolging ter zake van de verdenking van een strafbaar feit op 11 mei 1979 welke zaak in 1984 is geseponeerd. Deze gegevens omtrent de heer Louwes hadden in het politieregister niet meer mogen worden bewaard.

Deze conclusie baseer ik op de samenstelling en bewerking door mrs. B.J. Crouwers-Verbrugge en E. Schreuder van de uitspraken van de registratiekamer in de periode van 1991 tot 1996 over de wet op de politieregisters ter zake van:

“Vastleggen en bewaren van gegevens noodzakelijk voor doel politieregister”.

Artikel 4, lid 2, van de Wet politieregisters bepaalt dat in een politieregister slechts persoonsgegevens mogen zijn opgenomen die rechtmatig zijn verkregen en die noodzakelijk zijn voor het doel van het register. Artikel 4 omvat het zogenaamde dubbele noodzakelijkheids criterium. Bij vastleggen en bewaren dient in veel gevallen rekening gehouden te worden met artikel 8 EVRM. Zo is het registreren van gegevens niet toegestaan als dit in strijd zou zijn met artikel 8 EVRM (92.F.008, 15 oktober 1993).

Artikel 4, lid 2, van de wet houdt eveneens in dat als (verdere) registratie van gegevens niet meer noodzakelijk is voor het doel van het register, de gegevens verwijderd moeten worden (93.C.027, 16 augustus 1994; 95.B.010, 22 november 1995). Persoonsgegevens mogen immers niet in strijd met een wettelijk voorschrift in een register voorkomen (95.B.047, 24 augustus 1995). De beslissing om gegevens te handhaven of te verwijderen ligt bij de beheerder van het politieregister (95.B.010, 22 november 1995). Verwijderde gegevens moeten op grond van artikel 10, lid 2, onder d, van de Wet politieregisters vernietigd worden (93.A.010, 26 oktober 1993).

De circulaire afloopberichten geeft geen dwingende regels over de vraag of een beheerder gegevens al dan niet moet verwijderen. Een afloopbericht van het openbaar ministerie kan wel aanleiding zijn gegevens te verwijderen of aan te vullen (93.C.027, 16 augustus 1994; 95.B.047, 24 augustus 1995).

In de reglementen voor politieregisters worden bewaartermijnen genoemd. Ook al is een bewaartermijn nog niet verstreken, de gegevens zullen toch verwijderd moeten worden als deze niet langer noodzakelijk zijn voor het doel van het register (94.B.045, 1 december 1994).

Nu er meer dan 15 jaren zijn verstreken nadat de zaak uit 1979 is geëindigd is de bewaring van de vingerafdrukken in het register onrechtmatig. Van deze registratie had geen gebruik mogen worden gemaakt. Dit betekent dat het bewijsmiddel dat betrekking heeft op het spoor C16, in de bewijsvoering buiten beschouwing moet worden gelaten.

Over de identificatie zelf wordt verklaard (pagina 81) dat deze is uitgevoerd volgens de voorgeschreven methode en vaste procedure. Er is echter geen proces verbaal bijgevoegd van de identificatie zelf. De wijze waarop deze identificatie is verricht kan daarom niet worden vastgesteld. Ook om deze reden moeten de resultaten van de identificatie buiten beschouwing worden gelaten.

10. Motief

De verbeeldingskracht die de officier van justitie hier toont is groot. Nu vervulde de heer Louwes als fiscaal adviseur van mevrouw Wittenberg, benoemd tot haar executeur testamentair en voorzitter van de Stichting, een centrale rol bij de afwikkeling van haar nalatenschap. Dat doet de vraag rijzen, zoals ten aanzien van alle legatarissen, of hij een financieel belang had bij haar dood.

Op welke feiten is het beweerde motief gebaseerd? Uit de stukken blijkt dat mevrouw Wittenberg zich onder financiële druk gezet voelde en mogelijk mede dientengevolge gebrouilleerd raakte met haar informele financieel raadsman Ter Velde. In haar eerste testament was de dochter van deze man met wie de heer Wittenberg op zeer goede voet stond, aangewezen als enig erfgename. Ter Velde heeft zijn dochter als begunstigde van de levensverzekering van het slachtoffer in januari 1999 laten aanwijzen. Deze man vroeg het slachtoffer ook steeds om geld ten behoeve van het onderhoud van het paard van zijn dochter. Mevrouw Wittenberg wilde het vermogen dat tijdens het leven van haar man was vergaard inzetten voor het doel waaraan haar overleden man zich had verbonden, de opvang van chronische uit behandelde psychiatrische patiënten.

Zij had er daarom alle reden voor haar testament te wijzigen. Zij had geen andere belangrijke doelen waaraan zij haar vermogen wilde schenken. Zij had geen kinderen en van de familie was zij sinds het overlijden van haar man verder verwijderd geraakt. Buiten 13 legaten werd als enig erfgenaam aangewezen een Stichting die tot doel had het vermogen te beheren en aan te wenden voor de opvang van psychiatrische patiënten.

→ op eigen initiatief (in samenspraak met Bank)

Omdat de Stichting pas zou worden opgericht bij het overlijden van mevrouw werden de statuten van de Stichting opgenomen in het tweede testament. De statuten van de Stichting zijn standaard statuten. De heer Louwes heeft deze statuten niet zelf geconcipieerd maar de redactie ervan aan de notaris overgelaten. De stelling van de officier dat gebruikelijk is dat een controleorgaan wordt aangewezen is niet op feiten gebaseerd.

Als grond voor het motief noemt de officier het feit dat de heer Louwes voor de afwikkeling van de nalatenschap en de tenuitvoerlegging van het testament een particuliere rekening heeft geopend en daar gelden ten behoeve van de stichting op heeft ontvangen. De heer Louwes deed dit omdat hij op dat moment wegens formaliteiten nog geen zakelijke rekening op naam

van de stichting kon openen. Dat zijn opzet was om een zakelijke rekening te openen, wordt bevestigd door de verklaring van de bankbeambte.

Door een afzonderlijke rekening te openen onder vermelding van "beheersrekening" kon geen vermenging ontstaan met het privé vermogen van de heer Louwes. De heer Louwes was voor het eerst van zijn leven tot executeur-testamentair en voorzitter van een stichting benoemd. Ook binnen zijn kantoor was er geen know-how over de wijze waarop in een dergelijk geval diende te worden gehandeld.

De tenuitvoerlegging van het testament was gelet op de omvang van het vermogen en het aantal legaten een complexe taak, waarvan de heer Louwes niet had vermoed dat deze al zo snel moest worden volbracht. Aannemelijk is dat bij de uitvoering van een complexe taak, zonder ervaring, zich situaties kunnen voordoen waarin onhandig wordt gemanoeuvreed. Meer dan onhandig manoeuvreren kan de heer Louwes niet worden verweten. Hij heeft de tenuitvoerlegging van het testament serieus ter hand genomen en daarin voortvarend gehandeld.

De heer Louwes correspondeerde op briefpapier van zijn kantoor. Onder de brieven verwees hij voor informatie eveneens naar de financieel deskundige op zijn kantoor, die hij tevens tot penningmeester van de stichting had benoemd. Door aldus te handelen onderwierp hij zich aan de controle van zijn werkgever. Dit blijkt uit de correspondentie die door de verzekeringsmaatschappij de "Zwolsche Algemeene" met de heer Louwes is gevoerd en het onderzoek dat daarna door zijn chef, de heer Hofman, is ingesteld.

Samen met zijn collega en penningmeester had de heer Louwes in 1999 een cursus "financieel planner" afgerond. Het leek hen leuk om zelf een stukje van het vermogen te beheren, maar wel een klein deel natuurlijk. Het grote vermogen werd beheerd door de twee effectenbanken. De heer Louwes en de penningmeester zouden zelf voor de belegging van de contante gelden die vrijkwamen bij de afwikkeling van de nalatenschap: de uitkering van de levensverzekering, contant geld uit de kluis en nog enkele kleine bedragen, zoals de restitutie van de golfclub, in totaal ieder ongeveer 150.000, zorg dragen.

*verklaring
Balk ongebruikt
waarom apart
rekening
en heeft
geld naar
hem
doorgeeft*

De verklaringen van Balk dienen op grond van artikel 341 Sv, althans wegens de onbetrouwbaarheid ervan, voor het bewijs buiten beschouwing te blijven worden gelakt.

*→ heeft zichzelf
gemeld*

Volgens art. 341 lid 3 Sv kan de verklaring van een mede-verdachte geen bewijsmiddel zijn. U zult mij tegenwerpen dat het voorschrift van artikel 341 lid 3 Sv in de rechtspraak opzij gezet is door alleen diegenen als mede-verdachte aan te merken, wier zaken zijn gevoegd. Door deze processuele constructie zijn zij in processuele zin geen medeverdachte meer en kunnen hun verklaringen, waaronder ook de verklaringen bij de politie en in het gerechtelijk vooronderzoek, over en weer worden gebruikt.

In de memorie van toelichting bij de totstandkoming van deze wettelijke bepaling werd als belangrijkste ratio van dit artikel aangegeven dat mede-verdachten er nagenoeg steeds belang bij hebben elkaar te bezwaren (memorie van toelichting bij art. 332, pag. 168).

In het werk van Crombag e.a. "Dubieuze Zaken" wordt op pag. 257 e.v. ook uitgebreid ingegaan op dit ook uit de hoek van de psychologie zeer reëel geachte gevaar: "liegen om niet verdacht te zijn".

Nu zowel uit de hoek van rechtsgeleerden als uit de hoek van psychologen zo veelvuldig kritiek wordt geleverd op de door de Hoge Raad gevormde rechtspraak over het begrip "mede-de heer Louwes" is er alle reden deze ontwikkeling in de jurisprudentie te bekritisieren, te toetsen op haar ^{verdachte} houdbaarheid en naleving van de bedoeling van de wetgever te bepleiten.

Corstens stelt in zijn handboek op pag. 607 onomwonden dat de door de Hoge Raad gevormde rechtspraak als strijdig met de opvatting van de wetgever moet worden aangemerkt. Ook Melai, aantekening 8 bij art 341, spreekt in zijn losbladige standaardwerk over miskennis van het wettelijk systeem. Nijboer in "Strafrechtelijk Bewijsrecht" stelt op pag. 228 dat de rechtspraak op gespannen voet staat met het systeem van de beginselen van het wetboek van Strafrecht. Drie gezaghebbende auteurs!

Crombag e.a. doen in "Dubieuze Zaken" de aanbeveling dat wanneer een getuige tevens een potentiële de ^{verdachte} heer Louwes is en door zijn verklaring zichzelf ontlast, een dergelijke verklaring niet kan meewerken tot bewijs.

Balk is als medeverdachte aangehouden in deze zaak. Of in deze zaak nu nog een verdenking op hem rust, is mij niet bekend. Denkbaar is dat hij door middel van zijn verklaring zich heeft willen vrijwaren van enige betrokkenheid bij het overlijden van mevrouw Wittenberg, dan wel van enige verwijten met betrekking tot het financiële beheer van haar vermogen.

Naar aanleiding van de vragen van de Zwolsche Algemeene is een intern onderzoek door Hofman ingesteld, chef en registeraccountant. De heer Louwes heeft ook een onafhankelijk registeraccountant een onderzoek laten doen naar de wijze waarop hij als executeur en voorzitter van de stichting heeft gefunctioneerd. Zijn rapport is u toegezonden om bij de stukken te voegen. Hij concludeert dat er geen sporen zijn van fraude of verduistering of een aanzet daartoe.

6. Daderprofiel

Uit de stille getuigen en de verklaringen die op het verzoek van de verdediging aan het dossier zijn toegevoegd omtrent de relaties van mevrouw Wittenberg en de achtergrond waartegen haar tweede testament is opgesteld komt naar voren dat waarschijnlijk is dat in een andere richting naar een de ^{verdachte} heer Louwes moet worden gezocht. Volgens Snelting dronk mevrouw Wittenberg na het overlijden van haar man geen wijn meer als zij 's avonds alleen thuis was maar nam zij een glaasje port. Zij zou ook eerst voordat zij de voordeur zou openen haar schort hebben weggehangen. Dit wijst erop dat zij bezoek verwachtte van een zeer goede vriend. Met de heer Louwes had zij uitsluitend een zakelijke relatie. De braadslee met sieraden en de plastic zak op de verwarmingsketel wijzen er ook op dat de dader in een andere richting moet worden gezocht.

7. Conclusie

leugenachtigheid vrouw
psychiater : zeg kon niet liegen
onderbouwen - klokeert

1. Ten aanzien van de beweerde leugenachtigheid van de verklaring van de heer Louwes: volgens vaste rechtspraak mag de rechter ontkennende verklaringen van de ~~de heer Louwes~~ ^{verdacht} die hij als kennelijk ongeloofwaardig of leugenachtig aanmerkt aan de bewezen verklaring ten grondslag leggen. Nijboer geeft in strafrechtelijk bewijsrecht aan dat er twee voorwaarden zijn waaraan moet worden voldaan. De leugenachtigheid moet kennelijk zijn. Aan dit vereiste is niet voldaan. Daarnaast moet de leugenachtigheid van de verklaring gestaafd worden met andere bewijsmiddelen. In dit geval motiveert de officier de leugenachtigheid ervan uitsluitend onder verwijzing naar het gevangen telefoontje en wordt de leugenachtigheid van de verklaring niet door andere bewijsmiddelen gestaafd.
2. De vermeende aanwezigheid van de heer Louwes in Deventer die avond heeft geen aanvullende betekenis daar dit wordt afgeleid uit hetzelfde bewijsmiddel als de leugenachtigheid van de verklaring: het telefoongesprek. Waar de heer Louwes ook was, gelet op de vraagstelling aan de patholoog is niets komen vast te staan over het tijdstip van het overlijden.
3. De bewijsmiddelen die aangewend worden voor het motief vormen juist een contra-indicatie: de heer Louwes had de stortingen en overmakingen op de particuliere rekening nooit buiten de boeken kunnen houden. De heer Louwes had bovendien geen haast. Indien hij zichzelf had willen verrijken dan zou hij nooit op een zo open wijze lopende het opsporingsonderzoek hebben gehandeld. De wijze van handelen van de heer Louwes past wel bij zijn karakter van een sobere en spaarzame man met een beheersmatige aanpak. *Waarom is Officier zo snel geweest met aankondiging? Iemand die voortvarend handelt kan onhandig manoeuvreren.*
4. De resultaten van de sorteerproef op het mes. Omdat de resultaten onrechtmatig zijn verkregen mogen deze niet gebruikt worden voor het bewijs. Maar ook indien de resultaten wel mogen worden gebruikt dan kunnen deze slechts als aanvullend bewijs dienen. De resultaten geven een oordeel over een mogelijk verband tussen de heer Louwes en een mes, van welk mes met geen enkele mate van waarschijnlijkheid kan worden vastgesteld dat daarmee het delict is gepleegd. In aanmerking genomen de reële kans op een foute identificatie kan de sorteerproef slechts aan de rechterlijke overtuiging bijdragen indien er ander, direct, en overtuigend bewijs is, hetgeen hier ontbreekt.

Verzocht wordt deze pleitnota te hechten aan het proces-verbaal van de zitting.

Gemachtigde,